

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek

3/2012

Suomi-Unkari Seuran Tampereen osasto ry:n jäsenlehti

22. vuosikerta

UNKARIN UUTISET

Magyar Hírek 3/2012

SISÄLLYS

Puheenjohtajan palsta	3
Miten minusta tuli unkarilaisen kirjallisuuden suomentaja.....	6
Pálinkahifestelyä	9
XII ystävyyskaupunkikoukous	13
Suomalais-ugrilaiset Siófokissa.....	17
Kirjalahjoituksia	19
Kreivitär Mariza 5.11. klo 19:00.....	20
Imre (Emmerich) Kálmán.....	22
Uutissirpaleita	26
Unkarilainen kansallispuke- ja kansantanssiesitys 23.9.	28
Ajankohtaista	29
Osaston hallitus 2012	31

KANSI: *Esztergom-Espoo* -ystävyysskaupunkitoiminnan tunnus, unkarilaisen graafikko József Vertelin grafiikan lehti (s.a.). Kuvaa käytetty myös XII Suomalais-unkarilaisen ystävyyskaupunkikouksen ohjelmalehtisen kannessa.

JULKAISIJA: Tampereen Suomi-Unkari Seura

INTERNET: <http://www.suomiunkari/osastot/wordpress/tampere>

TOIMITUKSEN OSOITE: Lindforsinkatu 16 A 40 33720 Tampere

E-mail: tor.takalo@gmail.com, tenho.takalo@uta.fi ja eija.kukkurainen@uta.fi

VASTAAVA TOIMITTAJA: Tenho Takalo

PAINOPAikka: Juvenes Print: Tampereen Yliopistopaino OY

22. vuosikerta Ilmestyy 4 kertaa vuodessa

Osaston tilinumero: **FI32 8000 2006 4310 26**

Puheenjohtajan palsta

Suomen lyhyt kesä on loppumassa ja syksy saapuu. Kaipa se on uskottava, kun kalenteri osoittaa jo syyskuun puoltaväliä, illat ovat pimeitä ja aamulla tarvitsee käsineitä. Kahtena edellisenä kesänä oli paljon kauniita ja helteisiä päiviä; meidät tavallaan totutettiin lämpöön. Niinpä tänä kesänäkin loman alkaessa ensin pitkään vain odotin ja odotin kuumen kesän alkamista.

Kahtena edellisenä kesänä, kun olin viettänyt melkein koko lomani ulkomailla, olin saanut kuulla Suomen ennenkoke-mattomista hellekausista ja yöuinneista. Nyt päätin pysyä kotimaassa ja nauttia Suomen kesän ihanuuksista. Olihan niitä muutamia kauniita ja hellerajankin ylittäneitä päiviä, mutta ei kuitenkaan mitään pitkää helle-aaltoa.

Onneksi kesään kuuluu paljon erilaisia mukavia asioita, joista voi nauttia, vaikkei aurinko porottaisikaan. Marjastaminen, mattojen peseminen, kesäteatteriesitykset ja tietysti rantasaunasta järveen pulahtaminen ovat monien muiden kesäpuuhien ohella niitä kesän asioita, joita talvella on kiva muistella.

Tänä kesänä, kun itse olin paljon kotosalla, sain vieraakseni useampaan kertaan niin kotimaan kansalaisia kuin unkarilaisiakin. Tampere on kaunis ja mukava kesäkaupunki. Oli ilo esitellä Tampereen kirkkoja, Hatanpään arboretumia, Pispalaa ja Pyynikin näkötornia & maisemia ynnä

muuta paikkoja niin **Kajaanin** ystävyyskaupungin **Nyíregyházan** vaihto-opiskelijalle, Suomen matkan lahjaksi saanelle, Suomen arkkitehtuurista kiinnostuneelle ja kirkkojen suunnitteluun erikoistuneelle unkarilaiselle arkkitehdille ja hänen vaimolleen kuin budapestilaisille melojapojillekin. Muille erilaisia kohteita ja pakkoja näyttäessään huomaa itsekin oman kaupungin kauneuden ja hyvät puolet.

Minulla oli onneksi lomaa vielä elokuun lopussa ja syyskuun alussa. Matkustin Unkariin ja sain nauttia helteestä. Kaikki unkarilaiset tuttavat valittivat kuumuudesta ja kuivuudesta, ja kyllä se näkyikin luonnossa: ruoho ja monet kasvit olivat keltaisia ja palaneita, **Balatonin** rantaviiva oli vetäytynyt kauas normaalista. Minä kuitenkin nautin lämmöstä, uin lämpimässä Balatonissa ja söin ihania kesähedelmiä. Ehdin myös parin viikon aikana tavata useita tuttaviani, käydä monessa paikassa.

Olin muutaman päivän entisessä kotikaupungissani **Szegedissä**, jossa joinakin päivinä taisi olla noin + 40 astetta lämpöä. Kuumuudesta kertoo mm. se, että kaupungissa oli aukioilla vesilaitoksen asentamia ”suihkuja”, eräänlaisia portteja, joiden kautta saattoi kävellä ja saada päälleen lempeän ja viilentävän suihkun. Lapset olivat erityisen ihastuneita näihin suihkuihin ja juoksivat suihkujen läpi useampaan otteeseen. Szeged - niin kuin moni muukin Unkarin kaupun-

ki – on kovasti kaunistunut, kun keskustan 1800-luvun lopussa rakennettuja taloja on kunnostettu ja maalattu.

Eräs tuttavani oli teettänyt kesäasuntonsa talviasuttavaksi ja muuttanut **Budapestista Szentendreen**. En tiedä, kuin tavallista se on, mutta ainakin tämä tuttuni oli tyytyväinen, kun oli päässyt pois suurkaupungin hälinästä. – Budapestin eläintarhassa on ollut käynyt sitten 80-luvun. Kun eräät lapselliset tuttavani ehdottivat tapaamista eläintarhaan, olin ihan utelias näkemään paikan. Neljän lapsen ja kahden aikuisen kanssa ihmettelimme noin viiden tunnin ajan niin käärmeitä, seeproja, kirahveja, sarvikuonoja kuin riikinkukkojakin. Myös eläintarha oli kaunistunut ja laajentunut; eläimet eivät asuneet lainkaan niin ahtaasti häkeissä kuin edellisellä käynnilläni.

Sankarten aukiolla (**Hősök tere**) olevassa **Múcsarnok**-hallissa on äskettäin avautunut näyttely ”*Mi a magyar?–Kortárs válaszok*” (Mikä/mitä on unkarilainen/unkarilaista? Aikalaisten vastauksia). Jos käynte Budapestissa, käykää katsomassa, miten unkarilaiset – humoristisesti ja/tai kynnisesti - näkevät itsensä, kuvaavat itseään! Siellä on valokuvia, filmejä, tekstejä, patsaita yms. esittämässä unkarilaisuutta. Kävin myös läheisessä **Vajdahunyadin** linnassa tutustumassa kauniin rakennuksen lisäksi Unkarin maatalousmuseoon. Alkuperäinen Vajdahunyadin linna on Romanian puolella Transilvaniassa, mutta tämä Pestin kaunis rakennus on yksi unkarilaisten maahantulon 1000-vuotisjuhliin rakennetuista rakennusmuistomerkeistä.

Unkarin länsipuolella vierailin **Varkauden** ystävyyskaupungissa, **Zalaegerszegissä**, jonne ensi kesäksi suunnitellaan

seuraavaa suomalais-unkarilaista kielileiriä.

Piipahdin myös **Savukosken** unkarilaisessa ystävyyskunnassa, **Iszkaszentgyörgyssä**, jossa presidenttimme **Sauli Niinistö** avasi **Amadé-Bajzáth-Pappenheim** -sukujen linnan perustetun Suomi-museon ja kuvanveistäjä **Yrjö Liipolan** näyttelyn. Yrjö Liipola opiskeli, eli ja vaikutti 30 vuotta 1900-luvun alussa Unkarissa. Hän toimi monien unkarilaisten kuvanveistäjien apuna ja muutamia hänen töistään on nähtävänä myös Unkarissa.

Matkani varsinainen päätavoite oli osallistua **Siófokissa** 4.-7. syyskuuta pidettyyn *Suomalais-ugrilaisten kansojen 6. maailmankongressiin*; siitä lisää enemmän toisaalla tässä lehdessä.

On mukava muistella mennyttä, mutta katsahdetaan kuitenkin vielä alkavaan syksyyn ja seuramme toimintaan tänä loppuvuonna. Jo nyt syyskuussa **23.9. klo 17** alkaen voimme Takahuhdin pappilassa ihaila unkarilaisia kansallispukuja, nähdä kansantanssiesityksiä sekä oppia unkarilaisia kansantansseja.

Lokakuun alussa **5.-6.10.** osallistumme Metso-kirjastossa pidettävään *Maailma meillä*-tapahtumaan, jossa Tampereen ystävyysseurat esittelevät toimintaansa. Siellä esitetään filmejä, kuunnellaan satuja, opitaan ja esitellään eri kieliä yms. Kannattaa siis suunnata askeleensa tuolloin perjantaina tai lauantaina Metsoon!

Suomen kouluissa vietetään lokakuun lopussa (joko viikolla 43 tai sellaisella viikolla, kun kouluille sopii) *koulujen Unkari-viikkoja*. Suomi-Unkari Seura on valmistautunut monin tavoin ko. viikkoon, -teemaviikon aineistoa tulee seurankokouksille (www.suomiunkari.fi) ja viikolla 41 ilmestyy myös Suomi-Unkari-lehden teemanuero. Toivommekin, että eri aineiden opettajat viikkoa suunnitellessaan

ottavat yhteyttä joko pääseuraan tai meihin. Autamme mielellämme!

Lokakuun lopussa (**25.-28.10.**) *Helsingin kirjamesseilla* Unkari on teemamaana. Nyt on jo ilmestynyt tai lähiaikoina ilmestyy useita unkarilaisia kirjoja suomeksi.

Kirjallisuuteema jatkuu vielä **31.10. klo 18** Metson Pietilä-salissa, jolloin suomentaja **Outi Hassi** kertoo *Uutuuksia Unkarista*-nimikkeen alla unkarilaisista teoksista ja niiden taustoista.

Suunnittelemme myös sunnuntaisten filmi-iltojen jatkamista. Toivottavasti pääsemme jossain välissä maistelemaan myös unkarilaisia ruokia tai kuuntelemaan unkarilaista musiikkia.

Tilaisuus musiikin kuunteluun tarjoutuu jo 31. lokakuuta, jolloin TTT:n ensi-iltaan tulee **Imre (Emmerich) Kálmánin Kreivitär Mariza**-operetti, johon seuramme on varannut lippuja marraskuun alkuun, **5.11. klo 19:00** alkavaan näytökseen (ks. tietoja toisaalla tässä lehdessä).

Tässä on muutamia ennakkotietoja alkavan syksyn ohjelmista. Antakaa meille vinkkejä, millaisia tilaisuuksia ja ohjelmia haluatte! Toivottavasti tulette sankoin joukoin seuraamme. Oikein aktiivista ja mielenkiintoista Unkari-syksyä kaikille jäsenillemme ja lukijoillemme!

*Irmeli Kniivilä
puheenjohtaja*

Irmeli ja Feri (Ferenc Boncz) tutustumassa kesän 2013 suomalais-unkarilaisen kielileirin kapunkiin, Zalaegerszegiin. Vierisellä sivulla suomalais-ugrilaisten kansojen maailmankongressin logo.

Miten minusta tuli unkarilaisen kirjallisuuden suomentaja?

Lukutoukan valinta

Olen pikkulapsesta asti ollut kirjallisuuden suurkuluttaja, joten ei ole mikään ihme, että työnikin liittyy kirjallisuuteen. Kirjailijaksi en ole lapsuuden kokeilujen jälkeen halunnut, minulla ei ollut sellaista ilmaisun halua eikä voimaa. Suomentamiseen sain voimakkaan kipinän, kun 1980-luvulla aloin opiskella unkaria. Helsingin yliopiston Unkarin kielen ja kulttuurin laitoksella kannustettiin lukemaan kirjallisuutta alkukielellä ja kääntämään kaunokirjallisia tekstejä. En voi kyllin kiittää innostavia opettajiani **Márta Csepregiä** ja **Éva Gerevichiä** innostavasta asenteesta. Suuri esikuvani oli tietenkin **Hannu Launonen**, jo silloin paljon hienoja suomennoksia julkaissut Unkarin kirjallisuuden dosentti, paneutumisen ja tinkimättömyyden mestari.

Koulupojat *forever*

Lapsuuden kesäni kuului erottamattomasti kesämökin hyllyssä ollut **Ferenc Molnárin** nuorisoromaani Koulupoikia. Muistan lukeneeni sen erityisen monta kertaa, ja joka kerta itkin tyynyn märäksi. Olisin varmasti ollut kummissani, jos joku olisi sanonut, että muutaman kymmenen vuoden päästä suomennan teoksen uudelleen.

Miksi sellaista pitäisi tehdä? No esimerkiksi siksi, että tämän päivän koululaiset eivät enää ymmärrä satavuotiasta, sinänsä ansiokasta Matti Kivekkään suomennosta. Käännökset vanhenevat, ja vain harvoille se tekee hyvää (poikkeuksiakin on). Toivon kovasti, että Koulupoikien juuri ilmestynyt uusi versio löytää lukijoita, sillä sen teemat ovat ikuisia. Nautin suomennoksen tekemisestä, mutta toisin kuin lapsuudessa, nyt samastuin enemmän ironiseen kertojaan kuin traagiseen sankariin, joten näppäimistöille ei kyyneleitä tipahdellut.

Rakkautta ensisilmäyksellä

Totuuden nimissä täytyy tunnustaa, että lapsuuden merkittävän lukukokemuksen jälkeen en pitkiin aikoihin kiinnittänyt unkarilaiseen kulttuuriin erityistä huomiota. Kun parikymmppisenä ylitin **Hegyeshalomissa** Itävallan ja Unkarin rajan, tietoni maasta ja sen kirjallisuudesta olivat vähintäänkin hatarat. Seuraavana päivänä olin kuitenkin jo vakuuttunut siitä, että Unkari on maa, jossa minun on elettävä. Kuulun niihin, jotka ovat rakastuneet Unkariin ja Budapestiin ensinäkemältä. En tiedä, tekisikö nyky-Budapest samanlaista vaikutusta, 80-luvullahan Un-

karin pääkaupunki oli huomattavasti salaperäisempi paikka.

Siitä oli pakko alkaa ottaa selvää, ja ensimmäinen askel oli kielen alkeiden opettelu. Olin tutustunut tulevaan mieheeni, joka opetti minulle Tonavan rannassa ensimmäisen unkarilaisen sanan: *szabadság*. Vapauden tuulet alkoivat puhaltaa pian sen jälkeen. Parin vuoden päästä olinkin jo stipendiaattina ELTE-yliopistossa ja siitä parin vuoden päästä töissä matkaoppaana.

Runoilijoiden seurassa

Unkari on tunnetusti runouden suurvalta. Itse olen enemmän proosan tuntija ja runojen kääntäjänä täysi amatööri. Unkarilainen runous on kuitenkin tehokkaammin kuin mikään muu avannut minulle teitä kieleen, sen rytmiin, aistillisuuteen ja merkityksen leikkiin.

Arvokkain avain on ollut **Attila Józsefin** runous. Jokainen hänen runonsa vie uuteen maailmaan, niiden syvyys ja monitulkintaisuus hämmästyttää ja ihastuttaa aina uudelleen. Viime vuosien suurenmoinen kokemus on ollut transilvanialaisrunoilija **Sándor Kányádin** naapuruus Budan Krisztinankaupungissa. Kányádi on rakastettu satusetä, ehtymätön tarinaniskijä ja runonlausunnan armoitettu taitaja. Suomalaisista runoilijoista en osaa nimetä yhtä tärkeintä, mutta tunnen runojen hyvätekevän vaikutuksen. Jos proosakäännökseni kangertelivat, lääke on: mars runoja lukemaan!

Harrastuksesta työksi

Kun muutin Unkariin, kuvittelin, että suo-

malaiset kustantajat kiinnostuisivat oitis kirjallisista löydöistäni ja sujuvista käännösnäytteistäni. Kesti kuitenkin yli kymmenen vuotta ennen kuin allekirjoitin ensimmäisen käännössopimukseni. Se olikin sitten heti Nobel-teos, suorituspaineita aiheuttava ja muutenkin raskas tehtävä. **Imre Kertészin** *Kohtalottomuudesta* on tullut minulle tärkeä ja rakas teos. Voin sanoa tuntevani sen läpikotaisin, mutta kuitenkin löydän siitä jotain uutta joka kerta siihen palatessani.

Suomentajana minulla on ollut onnea, kun olen saanut kääntää yhden kirjailijan tuotantoa systemaattisesti, mutta tietenkin on jännittävää kokeilla myös täysin toisenlaisia tyylejä. Tänä syksynä ilmestyvän *Hitlerin tyttären* kirjoittaja **Vilmos Csaplár** esimerkiksi kirjoittaa ehkä ”unkarilaiseksi äijäproosaksi” luokiteltavaa mutta kuitenkin naisten aseman kurjuutta painokkaasti alleviivaavaa tekstiä. Unkarin kirjallisuus yllättää jatkuvasti, ja luettelo niistä kirjoista, joita vielä haluaisin suomentaa, on pitkä.

Unohtunut suomi?

Olen asunut Unkarissa yhteensä 23 vuotta. Se on pitkä aika, suomentajalle liiankin pitkä. Monet kuvittelevat minun oppineen unkaria jotenkin ”täydellisesti”, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa. Sen sijaan olen tuostakin saanut vastata vähän kiusalliseen kysymykseen suomen kielen unohtamisesta, ja monet ovat ihmetelleet, etten puhu suomea unkarilaisittain murtaen. Onneksi olen saanut käyttää äidinkieltäni Unkarissa monipuolisesti. Matkaoppaan sosiaalinen ja käytännönläheinen työ on ollut tärkeä vastapaino yksinäiselle kirjallisuuden harrastukselle. Vuosikymmenten aikana

olen tavannut tuhansia erilaisia suomalaisia ja kuunnellut murteiden rikasta kirjoa, sillä Unkariin on virrannut väkeä kaikkialta Maarianhaminan ja Sodankylän väliltä. Ehkä suurenmoisin äidinkielen liittyvä kokemus on kuitenkin ollut se, että olen saanut lahjoittaa oman äidinkielen Unkarissa syntyneille ja kasvaneille lapsilleni.

Outi Hassin käännöksiä
unkarista

Vilmos Csaplár: Hitlerin tytär, WSOY
2012

Ferenc Molnár: Koulupoikia, Otava
2012

György Dragomán: Valkoinen kuningas,
Otava 2008

Domokos Varga: Viestejä talvisodan
Suomesta ja kansannousun Unkarista,
Unkarin kulttuuri- ja tiedekeskus / Kalevala Ystävyyspiiri
2006

Imre Kertész: Lopetus, Otava 2006

Imre Kertész: Tappio, Otava 2005

Imre Kertész: Kaddish syntymättömälle
lapselle, Otava 2004

Imre Kertész: Kohtalottomuus, Otava
2003

Imre Kertész: Kieli maanpaossa, Otava
2003

Kielikylvyssä Tampereella

Muutin Tampereelle heinäkuussa 13-vuotiaan kuopukseni ja 3-vuotiaan labradorinoutajani kanssa ja olen tästä upeasta kaupungista aivan inspiroituneessa tilassa. Nappailen kaupunkilaisten puheesta minulle uusia, hauskoja ilmauksia ja kiinnitän huomiota siihen, miten tervehdykset, huudahdukset ja äänenpainot ovat muuttuneet. Se, mikä muille voi olla arkista hälyä, on minulle ylellistä kielikylpyä.

Kaukajärven rannassa käyn aamu-uinnilla, nuuhkin metsän tuoksua ja ihmettelen taivaan kuulautta. Odotan innolla syksyn sienisatoa ja uusien suomennosteni ilmestymistä. Helsingin kirjamessuilla lokakuussa on tarjolla enemmän unkarilaisia ja Unkariin liittyviä teoksia kuin koskaan aikaisemmin. Hyvä aika suomentajan olla Suomessa!

Outi Hassi

Pálinkahifistelyä

Pálinka on EU:n parlamentin ja neuvoston päätöksellä (110/2008/EK) suojattu nimike ja tuote. Se tarkoittaa Unkarissa villinä tai viljeltyinä kasvaneista hedelmistä tai viinirypäleiden kuorista käymisen ja tislauksen avulla tuotettua alkoholia.

Barack Pálinka-nimitystä (*barack*, suom. *aprikoosi*) vastaavasta aprikoosista valmistetusta tuotteesta voi tosin käyttää myös neljä **Itävallan** osavaltiota (Burgenland, Steiermark, Ala-Itävalta ja Wien). Romaniassa käyneistä hedelmistä valmistetun tisleen nimitys on – niin ikään EU:n päätöksellä – **pálinká**.

EU:n päätös, jota edelsi Unkarin alkoholiteollisuuden liiton ja tuoteneuvoston (*Magyar Szeszipari Szövetség és Termék-tanács, MSZSZT*) v. 2002 alkanut eli kuusi vuotta kestänyt valmistelutyö, on johtanut pálinkan renessanssiin Unkarissa. Tähän vaikutti myös EU:n päätöksen jälkeen annettu Unkarin oma ”Pálinkalaki”, joka koskee pálinkaa, törkölypálinkaa ja kansallista pálinkaneuvostoa (*Laki LXXIII./2008*).

Lain mukaan tisleestä saa käyttää pálinka-nimeä,

- o kun tisle on valmistettu ilman lisäaineita pelkästään Unkarissa viljeltyistä tai villinä kasvaneista hedelmistä tai vastaavasti viinirypäleiden kuorista ja kuoriin puristamisen yhteydessä jääneestä hedelmälihasta (*törköly*);

- o kun hedelmien käyminen, tislaus, tisleen kypsytytys ja pullotus on tapahtunut Unkarissa;
- o kun alkoholipitoisuus tilavuusprosentteina on väh. 37,5 % ja enintään 86 %. (Tavallisesti myynnissä olevat nimikkeiden alkoholipitoisuus on 40–50 % v/v.)
- o Tuotenimen kirjoitusasu on nimenomaan pálinka (tai em. Itävallan osavaltioissa barackpálinka, suom. aprikoosipálinka), muita kirjoitustapoja laki ei hyväksy.

Pálinkalaki muutti aiempaa käytäntöä, sillä pálinkan nimellä oli ollut myynnissä runsaasti tisleitä, joihin oli lisätty ”luonnollisen kaltaisia aromeja”. Kun nämä halvat juomat itse asiassa olivat maustettuja viinoja, ne luokiteltiin ”kauppapálinkoiksi”, unk. *kommersz pálinka*. Po. nimitystä käyttää mm. 1962 ilmestynyt unkarilainen tietosanakirja (*Új Magyar Lexikon*) pálinkahakusanan yhteydessä tehdessään eron käyneistä hedelmistä valmistetun aidon (*valódi*) ja ”synteettisen” pálinkan välille. Vuonna 1922 ilmestynyt *Révai Nagy Lexikona* taas käyttää pálinka-sanaa yleisnimityksenä käymisen avulla syntyneestä rankista tehdyille tisleelle, mutta kertoo myös, että ”vielä nykyisinkin käytetään vanhanaikaisia tislausmenetelmiä, jotta pystyttäisiin säilyttämään toivottu maku, joka perustuu käymisen

aikana syntyneisiin ...öljyihin”. Revain mainitsemat ”vanhanaikaiset tislusmenetelmät” ovat vaikuttaneet viime vuosiin saakka ns. ”kotipolttoisen” *házipálinkan* eli pienissä tislamoissa keitetyn pálinkan makuun, sillä käymisen sivutuotteena syntynyttä *sikunaöljyä* ei saada alkeellisella tislauksella poistettua.– Révain tietosanakirjalle kaikki tisleet olivat pálinkoja, oli käymiseen tarvittava sokeri sitten saatu eksoottisista hedelmistä, mäskäystä rukiista, perunasta, melassista tai ”luumuista ja kirsikoista”, jotka kylläkin mainitaan hakusanassa. Itse asiassa yleiskielessä pálinka tarkoittaa edelleenkin viinatislettä.

Ylihienostunutta hifistelyä?

Tästä ”suojellusta” tuotteesta on muutamassa vuodessa tullut todellinen hifistelyn kohde. Kun pálinka ja sen juominen aikaisemmin oli ”maalaista”, rahvaanomaista ja jopa vulgääriä – konjakkiahan sen juoman olla piti! Nyt Unkariin on perustettu tislausta varten erityisiä pálinkataloja, *pálinkaház*. Vähittäismyyntiä varten on – valintamyymälöiden alkoholihyllyjen ohella – jopa ”pálinkatavarataloja”, sillä pelkkään pálinkaan erikoistuneen myymälän valikoimaan voi kuulua satoja pálinkamerkkejä! Nimikko-tuotteitaan valmistavilla pálinkataloilla on taas yhteinen verkkomyymälä, *Palinka.com*.

Pálinkan nauttimisesta on tullut taitolaji ranskalaisten viininmaistiaisten tapaan. Tarvitaan tarkoitukseen soveltuva lasi, joka mahdollistaa juoman maun ja aromin (ransk. *bouquet*) arvioinnin, tietysti oikeassa lämpötilassa, jossa em. ominaisuudet pääsevät

parhaiten esille. Pálinkan maistiaiset voidaan syystä rinnastaa brandyn maisteluun, kuten myös viskien tai konjakkien vertailuun. – Koukistetaan siis pikkusormi asianmukaiseen asentoon ja nostetaan aromilasi nenän alle ja pyöritellään juomaa hitaasti erikoisvalmisteisessa lasissa, jotta juoman hieno aromi saadaan esille! Sitten ensimmäinen tilkka suuhun ja makunystyrät työhön, arvioimaan juoman hedelmäisyyttä ja maun ja aromin aitoutta

Kun viinikulttuuria on pyritty jo pitkään edistämään perustamalla ”ritarikuntia” (*lovagrend*), on ensimmäinen ”pálinkakulttuurin” vaalimiseen omistautunut ”ritarikunta” perustettu vasta 2004.

Suojattu valmistustapa

Pálinkalaki määrittelee lain piiriin kuuluvia pálinkoja valmistustavan mukaan:

- o **Kisüsti** on traditionaalisella tslauksella eli alle 1000-litraisella laitteella so. kuparisessa viinapannussa vähintään kahteen kertaan tislattua hedelmä- tai torkölypálinkaa (vrt. *kis*, pieni; *üst*, astia, . pannu)
- o **Érlelt pálinka** on kypsytettyä pálinkaa (*érlel*, kypsyttaa, kypsentää) kuten käytännössä kaikki pálinkalain mukaan valmistetut pálinkat nykyisin, mutta se on nimenomaan hedelmä- tai torkölypálinkaa, jota kypsytetään tynnyrin koon mukaan. Tätä pálinkaa kypsytetään kolme kuukautta enintään tuhatlitraisissa puutynnyreissä ja kuusi kuukautta yli tuhatlitraisissa tynnyreissä.
- o **Ópálinkaa** eli vanhaa pálinkaa kypsytete-

tään alle tuhatlitraisissa tynnyreissä vuosi ja yli tuhatlitraisissa tynnyreissä kaksi vuotta.

- o **Ágyaspálinkaa** eli ”(hedelmä)petissä kypsytettyä” (*gyümölcságyon érlelt*) pálinkaa kypsytetään vähintään kolme kuukautta yhdessä hedelmien kanssa. Kypsytyssammion pohjalle laitettu hedelmäkerros muodostaa kypsymisalustan, joka voimistaa juoman aromia. Ágyaspálinkasta on kesä- ja talviversio, nimitys riippuu siitä, käytetäänkö ”petiin” tuoreita vai kuivattuja hedelmiä. Myös perushedelmän nimi mainitaan, jos maskeihin ja ”petiin” on käytetty samaa hedelmää, muutoin tuloksena on *vegyes* pálinkaa (*vegyes*, erilainen, seka-).

Keskeisin tekijä, jonka mukaan juoma on pálinkaa, on lain mukaan kuitenkin maskeihin alkuperä: mistä hedelmistä ilman lisäaineita tisle on valmistettu (eli hedelmät tai *törköly*).

- o **Gyümölcs pálinka** on hedelmäpálinka. Juoman nimestä ilmenee maskeihin valmistukseen käytetty hedelmä: *szilva*, luumu; *barack*, aprikoosi; *eper*, mulperipuu (*Morus nigra*); *körte*, päärynä; *alma*, omena; *cseresznye*, (makea)kirsikka; *vegyes gyümölcs*, maskeihin on käytetty useita hedelmiä.
- o **Vadgyümölcs pálinka** on valmistettu luonnossa villinä tavattavista hedelmistä (*vad*, villi) kuten *vadalma*, villiomena; *vadcseresznye*, villikirsikka; *vadkörte*, villipäärynä; *bodza*, selja (*Sambucus*); *csikebogyó*, ruusunmarja; *kökény*, oratuomi (*Prunus spinosa*); *som*, punamarjakanukka (*Cornus mas*).

.... ja suojattu alkuperä

Ei pelkästään pálinka juoman nimenä ole suojattu. Eräille alueille tyypillisten pálinkojen nimessä saa käyttää po. paikannimeä, jos valmistus on tapahtunut perinteisin menetelmin ja pálinkalain mukaisesti. Näitä paikannimisuojustuja pálinkoja on nykyisin kahdeksan.

- 1) **Szatmárilainen luomupálinka**. *Szatmári szilvapálinka*, Szatmárin ja Beregin alueiden, jälkimmäinen lääni kuuluu nykyisin Ukrainaan, paikallinen pálinka on ollut vuosisatoja tunnettu tervetuliaisjuomana. Joka noilla seuduilla käy tapaamassa tuttuja, olipa hän sitten nuori tai vanha, ei saa laiminlyödä sen maistamista. Seudulla on myös tapana sanoa, että joka sitä juo, nuorenee vuoden joka kulauksella!
- 2) **Kecskemetissä** ja sen ympäristössä on viljelty aprikoosia (*kajszínbarack*, suom. aprikoosi, lat. *Prunus armeniana*). Aprikoosihedelmän tuoksun, maun ja aromin (*bouquet*) säilyttävää maailmankuulua pálinkaa kutsutaan Kecskemetin aprikoosipálinkaksi (*Kecskeméti barackpálinka*). Ruokailtaessa sitä tarjotaan nykyisin usein digestiiviksi eli ruokailun päätteeksi edistämään ruoansulatusta.
- 3) **Békésin luomupálinka**, *Békési szilvapálinka*, on perinteinen *kisüsti* ja se valmistetaan **Fehér körös-** ja **Fekete körös-**jokien laaksoissa vuosisatoja viljellyistä punaisista luumuista. Tämä pálinka saa myös kiittää kullankeltaisesta väristään ja mainiosta maustaan puutynnyreissä tapahtuvaa kypsytystä.

- 4) **Szabolcsin omenapálinka**, *Szabolcsi alma*pálinka on tuloksena tislauksesta, joka tehdään omenoistaan kuulun seudun omenamäskistä perinteisellä *kisüsti*-menetelmällä. Lopputulos on tuore, hedelmänmakuinen ja -tuoksuinen, miellyttäväarominen omenapálinka.
- 5) **Göncsin aprikoosipálinka**, *Göncsi barackpálinka* aprikoosihedelmän ja kasvuseudun maaperän erityisestä yhteisvaikutuksesta on syntynyt poikkeuksellinen makuvivahteikas ja aromirikas pálinka, joka selvästi eroaa muiden seutujen vastaavasta juomasta.
- 6) Koillis-unkarin **Újfehértón hapankirsikkapálinka** *Újfehértói meggypálinka*, on uusia tulokkaita niiden Unkarin pálinkojen joukossa, joiden alkuperä on suojattu. Unkarin patenttivirasto päätti vuonna 2007 liittää tämän pálinkan valmistusalueen mukaan suojeltujen tavaramerkkien joukkoon. Pálinka on ”aitoa újfehértólaista” vain, jos se valmistetaan po. seudun terttumaisesti kasvavista tai Debrecenin ympäristön runsassatoisista hapankirsikoista.
- 7) Lounais-unkarilaisen **Göcsejin päärynäpálinkan** (*Göcseji körte*pálinka) erityispiirre on, että hedelmien jälkikäyminen mahdollistetaan, kun muita hedelmäpálinkoja valmistettaessa hedelmät käsitellään välittömästi käymisen jälkeen. Tislaus ja puhdistaminen tapahtuu kaksivaiheisena perinteisellä unkarilaisella *kisüsti*-menetelmällä.
- 8) *Pannonhalmi törkölypálinka* valmistetaan pelkästään Pannonhalman alueen valkoisista rypäleistä, joista rypälemehu on puristettu pois (lajikkeita ovat *Írsai*

Olivér, Zenit, Rajnai rizling, Cserszegi fűseres), vuodesta 2009 tämäkin pálinka on alkuperäsuojattu.

Pálinkan nauttiminen

Erityisesti maaseutuväestön keskuudessa oli aiemmin tapana aloittaa työpäivä pienellä pálinkalasillisella. Tapaa pidettiin terveellisenä sen takia, että aamulla syötiin ensi nälkään yksi omena ja juotiin päälle pikku pikarillinen (*stambedli*). Kun aamun työt oli viety loppuun ulkona, navetassa tai tallissa, voitiin hyvällä ruokahalulla syödä aamiaista, sillä aamutuimaan nautittu pálinka lisäsi sopivasti ruokahalua.

Yhtä hyvin menneen ajan maalaisisäntien kuin tämän päivän hifistelijöidenkin mielestä pálinka on todella monipuolinen juoma, mutta hyvässä pálinkassa asiantuntija tunnistaa väistämättä sen valmistukseen käytetyn hedelmän maun. Jos siinä tunnistaa jonkin muun maun tai tuoksun, tai epämiellyttävän hajun, se kieli valmistuksen tai kypsyttyksen aikana tehdyistä virheistä. Hyvän pálinkan nauttimisen jälkeen – silloinkin, kun onnistuu saamaan enemmän kuin neljä senttilittraa – ihminen ei herää seuraavana aamuna krapulaisena, pää ja vatsa on selvä.

Nykyisin pálinkaa nautitaan usein virheellisesti jäädytettynä. Jos juoma jäädytetään, se menettää juuri ne ominaisuutensa, joiden takia sitä nautitaan: hedelmäisen makunsa ja arominsa. Pálinka tulisikin tarjota 18—20 -asteisena, jotta sekä asiantuntija että maallikko voisi nauttia täysin siemauksin juoman hedelmäisestä mausta.

XII ystävyyskaupunkikokous

Kaikkiaan 54:llä Suomen kunnalla on tällä hetkellä ystävyyskunta Unkarissa. Keskinäisten suhteiden intensiteetti vaihtelee kuntaparista toiseen ja vakiintuneessakin ystävyyskuntasuhteessa on nousuja ja laskuja. Tällä hetkellä lienee niin, että unkarilaiset itsehallintoelimet (önkormányzat) etsivät yhteistyökumppaneita enemmän Suomesta kuin päinvastoin.

Monille tamperelaisille ja tampre-laisille yhteisöille puolestaan Koillis-Unkarin Miskolc on tullut tutuksi nimenomaan ystävyyskaupunkisuhteen ansiosta, oli sitten kysymys kunnallisesta itsehallinnosta ja sen organisaatioista nuorisotyöstä, liikunnasta, (erit. uinnista) tai vaikkapa kuorotoiminnasta. myös kansalaisjärjestöt näyttävästi esillä. Tämä suhde on kestänyt vuodesta 1963 lähtien.

Kokoukset ovat jo traditio

Kaikkiaan 200 suomalaista ja unkarilaista kunnallisen itsehallinnon edustajaa, joukossa myös Suomi-Unkari Seuran jäseniä, osallistui XII Suomalais-unkarilaiseen ystävyyskaupunkikokoukseen Espoossa 5.—7. kesäkuuta. 35 suomalaista ja 32 unkarilaista ystävyyskuntaa oli edustettuna kokouksessa, käytännössä puolet osanottajista (94 kpl)

oli osanottajaluettelon mukaan unkarilaisia. Kaikki ystävyyskunnat eivät siis olleet edustettuina, mutta 2/3 ystävyyskunnista oli käyttänyt hyväkseen mahdollisuutta kahdenväliseen vuoropuheluun ja -vaikutukseen. Aiemmin hyväksi nähtyyn tapaan ystävyyskaupunkikokouksen jälkeen vierailulla on mahdollisuus tutustua pari päivää suomalaisen ystävyyskunnan toimintaan. Näin menetellään myös silloin, kun kokous on Unkarissa. Tapaamisia järjestetään kolmen vuoden välein, vuoroin Suomessa ja Unkarissa.

Ystävyyskaupunkikokouksen järjestelyistä Suomessa huolehti yhteistyössä vastaavien unkarilaisten tahojen kanssa järjestelytoimikunta, jossa olivat mukana Suomesta Espoon Unkariseura ry, Espoon kaupunki, Suomen Kuntaliitto, Suomi-Unkari Seura ry ja Espoon Matkailu Oy, unkarilaisina yhteistyökumppaneina mukana olivat Esztergomin kaupunki, Esztergomin Suomi-piiri sekä Unkarin kaupunkiliitto ja Unkarin kuntaliitto. Tukea tilaisuuden järjestämiseen oli saatu myös EU:n eri maiden kansalaisten keskinäistä vuorovaikututusta tukevasta ohjelmasta, Europe for Citizens Programme.

Järjestelyjen factotum oli Reima T.A. Luoto, järjestelytoimikunnan puheenjohtaja, mutta tilaisuuden avasi Kuntaliiton kansainvälisistä järjestösuhteista vastaava

Heikki Telakivi, joka piti 1979 alkaneiden kokousten sarjaa erinomaisena esimerkkinä ja näyteikkuna kahdenväliseen yhteistyöhön. Suomen ja Unkarin yhteistyötä ylipäänsä voidaan pitää ainutlaatuisena, se menee läpi koko yhteiskunnan.

Espoon kaupungin tervehdyksen toi kaupunginjohtaja **Jukka Mäkelä**, joka vertaili 1. ystävyyskaupunkikokouksen aikaista Espoota ja Espoota vuonna 2012. Espoosta oli kehittynyt 33 vuodessa maan toiseksi suurin kaupunki, se oli lähellä luontoa, mutta metropolialueen ytimessä, kaupunki, jonka tärkein voimavara on ihmiset ja yhteisöt itse. Kuntaliitokset on ajankohtainen kysymys myös pääkaupunkiseudulla, mutta kuntalaisille tärkein asia on arjen sujuminen, ja siitä korkeaan teknologian varassa kehittyvä kaupunki haluaa pitää huolta.

Unkarin Helsinkiin akkreditoitu suur- lähettiläs **Kristóf Forrai** ja Suomen edustajana ministeri **Krista Kiuru** korostivat puheenvuoroissaan poikkeuksellista kansalaisjärjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä. Viralliset ja epäviralliset delegaatiot vierailivat vastavuoroisesti perehtyen toistensa toimintatapoihin.

Suomi-Unkari Seuran puheenvuoron käytti varapuheenjohtaja **Jorma Vuorinen**, joka yhtyi edellisissä puheenvuoroissa esitettyihin näkemyksiin. Vuorinen korosti myös kuntien roolia kansalaisjärjestöjen toiminnassa: Tänä vuonna viikolla 43 järjestetään jälleen koulujen Unkarin viikot ja monet kunnat ovat ottaneet viikon koulujensa opetussuunnitelmiin. Tämä tarjoaa suomalaisille koululaisille erinomaisen mahdollisuuden saada lisätietoa toisen maan ja kielisukulaisen tavoista, kulttuurista ja yhteiskunnasta.

Kunnianosoitus osana avausta

Ensimmäinen kokouspäivä, tiistai, oli avoin myös ystävyysseurojen edustajille, jos kohta monet kunnat olivat lähettäneet kokoukseen osanottajia, joilla oli kaksi roolia: saattoivat- han samat henkilöt toimia toisaalta kunnallisen itsehallinnon luottamus- ja virkamiehinä ja toisaalta paikallisen ystävyysseuran ”kellokkaina”.

Ennen ohjelmanmukaisen työskentelyn käynnistymistä oli kuitenkin juhlava ohjelmanmuutos. Unkarin Kulttuuri- ja Tiedekeskuksen johtaja **Ildikó Márkus** ja suurlähettiläs Forrai ojensivat Unkarin Turussa toimivalle kunniakonsulille, professori emeritus **Urpo Kivikarille** kunniamerkin hänen ansioistaan sekä Unkarin edustajana Suomessa että Unkariin kohdistuneesta tutkimustyöstä viimeisen neljännesvuosisadan aikana. Kunniakonsuli ja professori kiitti lämpimästi osakseen tulleesta huomionosoituksesta, mutta kääntyi sen jälkeen paikalla olevan puolisonsa puoleen todeten, että ”ilman Ildikón tukea” hänen tutkimustyönsä ei olisi tuottanut niitä tuloksia, joista häntä kiitetään. *”Onnestain on puolet Sinun – vähintäänkin!”*, hän totesi humoristisesti vanhaa iskelmää siteeraten.

Kuntaudistus ja kaupunkimiljöön suojelu

Tiistapäivän teemoina olivat kuntauudistuksen suuntaviivat Suomessa ja Unkarissa. Kuntien määrän, asukasluvun ja tehtävien

eroista – tai kunnan ja valtion työnjaosta – johtuen toimintakenttä ja ongelmatkin olivat kovin erilaisia. Kun Suomessa kuntia vuonna 2011 oli yht. 336 kappaletta, oli Unkarissa kuntia tai itsehallinnollisia asutuskeskuksia ja kaupunkeja yhteensä 3170.

Unkarin puheenvuoron käytti Unkarin sisäministeriön valtiosihteeri András Tállai ja Suomen puheenvuoron kuntauudistuksen tavoitteista ylitarkastaja Markku Mölläri valtionvarainministeriöstä. Molemmat pyrkivät puheenvuoroillaan taustoittamaan seuraavan päivän ryhmätyövaihetta. Kun keskustelun osapuolet olisivat selvillä toistensa ongelmista ja tavoitteista, päästäisiin ryhmätöissä myös aitoon vuoropuheluun. Iltapäivän teemana olivat kaupunkien rakennussuojelun erityispiirteet Suomessa ja vanhojen kaupunkimiljöiden ja arvorakennusten suojelu Unkarissa. Molempien puheenvuorujen pitäjät – arkkitehti ja Esztergomin nyk. pormestari **Éva Tetényi** ja Espoon museotoimenjohtaja **Timo T. Tuomi** – olivat aihepiirinsä asiantuntijoita ja yleisö palkitsi heidän onnistuneet esityksensä spontaanein suosionosoituksin. Näistäkin teemoista keskustelu jatkuisi seuraavana päivänä.

Iltapäivään mahtui vielä Helsingin juniorijousten konsertti ja Espoon kaupungin vastaanotto. Päivän kaikki aktiviteetit oli sijoitettu Hanasaaren Pohjoismaiseen kulttuurikeskukseen, joka soveltuu tapahtumapaikaksi erinomaisesti sekä kooltaan että palveluiltaan.

Sessioita ja kulttuuritekoja

Seuraavat päivät oli varattu ystävyyskuntien osanottajille. Keskiviikkoamun otsikoita

olivat Ystävyyskuntatoiminta kansalaisten Euroopassa, Kunnan energiapolitiikan ajankohtaisia kysymyksiä. Iltapäivällä syvennettiin rinnakkaisseminareissa ryhmätyönä avajaispäivän teemoja kuntauudistuksesta ja vanhojen kaupunkimiljöiden suojelusta. Torstaina pohdittiin aamupäivällä Euroopalle yhteisiä tekijöitä otsikolla ”Eurooppalainen identiteettimme – onko sellaista?”. Seuraavina keskusteluteemoina olivat puheenvuorot ystävyyskaupunkikokousten merkityksestä sekä eräiden unkarilaisten EU-hankkeiden esittely. Ennen päätöslounasta paneuduttiin vielä päivien pääteemoihin ryhmätöiden purun yhteydessä ja lopuksi osanottajat saivat kutsun XIII ystävyyskaupunkikokoukseen Esztergomiin vuonna 2015.

Kuntaliitto oli tehnyt todellisen ”kulttuuriteon” julkaistessaan päivien taustamateriaaliksi 14-sivuisen a4-kokoon taitetun unkarinkielisen esitteen Suomen kuntien ja kuntayhteenliittymien tehtävistä (Önkormányzatok és társulások feladatai).

Kahvitaukojen ja ruokailujen yhteydessä käyty keskustelu oli vilkasta, tapaamisen virallisten kielten – suomen ja unkarin – ohella kuultiin toki myös englantia ja saksaa. Ilmapiiristä välittyi mutkaton tuttujen ja ystävienkin välinen vuorovaikutus, mikä monien osalta oli varmasti totta. Iloinen puheensorina, naurunremahdukset, lämpimät kättelyt, poskisuudelmat ja halaukset todistivat vuosien myötä kehkeytyneiden virallisten suhteiden kiinteyden ohella myös pitkäaikaisista tuttavuus- ja ystävyys-suhteista yli rajojen. Kaiken kaikkiaan erinomaista yhteistyötä!

maailma meillä

Ystävyysseurat esittäytyvät

pe 5.10. klo 10-20 ja la 6.10. klo 10-16

Pääkirjasto Metso, Pirkankatu 2

www.maaillameilla.nettisivu.org

Suomalais-ugrilaiset Siófokissa

Suomalais-ugrialaisten kansojen VI maailmankongressi järjestettiin 5.–7. syyskuuta kesäisessä ja kauniissa **Siófokissa**. Balatonin etelärannalle oli saapunut 25 suomalais-ugrilaisen kansan edustajia noin 600. Yhteensä suomalais-ugrialaisten kielten puhujia lasketaan olevan noin 25 miljoonaa.

Isäntämaan Unkarin edustajia oli tietenkin runsaasti, Suomesta oli lähes 50 kongressilaista, Virokin oli hyvin edustettuna, mutta myös monet pienet ja kaukaiset sukukansat olivat lähettäneet tähän joka 4. vuosi järjestettävään kongressiin edustajansa. Unkarin, Suomen ja Viron lisäksi suomalais-ugrilaisia kansoja asuu laajalla alueella Venäjällä. Kongressissa oli *enetsejä, erzäläisiä, hanteja, inkeriläisiä, inkerikkoja, karjalaisia, komilaisia, komipermjakkeja, liiviläisiä, manseja, marilaisia, mokshia, nganasaneja, nenetsejä, selkuppeja, setukaisia, tverin-karjalaisia, udmurteja, vatjalaisia ja vepsäläisiä*. Norjasta oli mukana sekä *kveenejä* että *saamelaisia*; myös Suomen *saamelaiset* olivat edustettuina.

Jo saapumispäivän eli 4.9. iltana Siófo-kin kaupunki järjesti kongressilaisille kulttuuriohjelmia. Kuuluksa operettisäveltäjä **Imre (Emmerich) Kálmán** on syntynyt Siófokissa ja hänen nimeään kantavassa kesäteatterissa esitettiin kappaleita Kálmánin kuuluisimmista operettisävelmistä ja saatiin myös nauttia näyttävistä kansantansseista.

Avajaispäivänä sekä Suomen, Unkarin ja Viron presidentit että Venäjän kulttuuriministeri toivat omat tervehdyksensä kongressin osanottajille. Unkarin presidentti **János Áder** korosti puheessaan varhaisten kientutkijoiden tekemää työtä sekä painotti oman kielen ja kielisukulaisuuden tärkeyttä. ”Emme ole yksin” -tunnetta.

Viron presidentti **Iivoksen** sanoman pääpaino oli mm. siinä, että vaikka maailma on muuttunut, on talouskriisejä ja monia muita ongelmia, niin kulttuuri ja kieli eivät saa kärsiä. Raha ei ole ainoa rikkauden mittapuu, itsekkäät tavoitteet eivät saa vaikuttaa kaikkeen; ihmisen ja kulttuurin sitkeys antaa vastustukykyä.

Myös presidentti **Niinistön** puheessa korostui oman kielen tietoisuus, se on osa minuutta, se määrittää suhdetta toisiin. Side kielisukulaisiin yhdistää, sen kautta myös ymmärtää paremmin oman paikkansa maailmassa.

Yleisistunnon jälkeen olivat vuorossa kansojen edustajien puheenvuorot; kaikki 25 kansaa saivat kertoa kongressille omat viestinsä ja terveisensä.

Illan kulttuuriohjelmassa vanhaan unkarilaiseen musiikkiin erikoistunut yhtey Tabulatúra esitti soittaen ja laulaen aivan ihanaa unkarilaista musiikkia keskiajalta ja kauempaakin.

Kongressissa oli viisi jaostoa: *1. etnopolitiikka ja oikeus, 2. kieli ja koulutus, 3. kulttuuri, 4. tiedotusteknologiat ja joukkotiedotusvälineet sekä 5. terveys, demografia ja ekologia.*

Toisena pitkänä kongressipäivänä eri jaostoissa esitettiin kymmeniä valmistettuja esitelmiä ja puheenvuoroja. Itse osallistuin kulttuurin jaoston istuntoihin, missä sain kuulla parisenkymmentä esitystä kansojen kulttuurien monilta erilaisilta alueilta. Kirjo oli todella suuri: siellä esiteltiin mm. käsitöitä ja lasten leirejä, kansanteattereita ja sukupuun tekoa, Kalevalaisten naisten ja Inkerinmaan Sampo-keskuksen toimintaa yms. Tuntui siltä, että mitä pienempi kansa oli kyseessä, sitä tärkeämpää sille oli esitellä kaikkea mahdollista toimintaansa.

Illan kulttuuriohjelmassa oli Viron entisen presidentin **Lennart Meren** valokuvanäyttely, joka mielenkiintoisella tavalla esitteli hänen lukuisia matkojaan suomalais-ugrialaisten kansojen mailla. Samaan tilaan oli koottu myös hyvä näyte Unkarin kansatieteellisen museon suomalais-ugrialaisten kansojen tarve- ja koruesineitä.

Viimeisenä täytenä kongressipäivänä eli perjantaina eri jaostot antoivat yhteenvedon istuntojen aikana tehdyistä ehdotuksista ja suosituksista. Myös eri järjestöjen edustajat esittivät tervehdyskiä, ja VI maailmankongressin loppuasiakirja käsiteltiin ja hyväksyttiin.

Oli hieman juhlan tuntua, kun Suomen eduskunnan puhemies **Eero Heinäluoma**

seurueineen saapui päättäjäsistuntoon ja kutsui seuraavan kongressin Suomen Lahteen kesäkuussa 2016.

Tähän Heinäluoman vierailun yhteyteen saatiin sovitetuksi myös pieni juhlahetki, kun Heinäluoman ja hänen seurueensa sekä suomalaisten kongressivieraiden läsnäollessa Suomi-Unkari Seuran kultainen ansiomerkki kiinnitettiin Unkarista Puolaan siirtyneen suurlähettiläs **Jari Vilénin** rintaan kiitokseksi hänen aktiivisesta ja monipuolisesta toiminnastaan Suomen ja Unkarin suhteiden hoitamisessa.

Perjantai-iltana kongressiväki teki ikimuistettavan laivaristeilyn Balatonilla. Oli pilvetön, lempeä ja vielä valoisa kesäilta, kun astuimme laivaan, mutta tunnin kuluessa aurinko teki jo siltansa tyyneen Balatonjärveen. Laivasta poistuessamme ilta oli pimentyneet ja tähdet tuikkivat kirkkaina.

Juhlat jatkuivat kongressihotelli Azúrisissa vielä pitkälle yöhön; ohjelmassa oli kansanmusiikkia ja tanssitupa. Taitavat muusikot soittivat ja hyvät opettajat opettivat tanssimaan sekä unkarilaisia että muiden maiden kansantansseja.

On suuri ilo ja etuoikeus osallistua tällaiseen kongressiin. Sain tutustua monenlaisiin sukulaisiin, nähdä upeita kansallispuukuja, kuulla ja kuunnella eksoottisia sukukieliä sekä nauttia unkarilaisesta vieraanvieraaisuudesta ja Balatonin kauniista kesästä.

Irmeli Kniivilä

Kirjalahjoituksia

Seuramme on saanut ottaa vastaan 2011 ja 2012 arvokkaita kirjalahjoituksia, mistä lämmin kiitos asianosaisille.

Syksyllä 2011 **Viktória ja Béla Tanító**n tytär Melinda otti yhteyttä ja kertoi, että hänen vanhempiansa jäämistössä oli unkarinkielistä kirjallisuutta, joka joko joutuisi antikvariaattiin tai makuloitaisiin eli kirjat joutuisivat uusiopaperin raaka-aineeksi. **Pirkanmaan Musiikkiopisto**, Tanítóiden oma opinahjo, jossa he vuosikymmeniä toimivat opettajina, sekä **Suomen Kodály-seura**, jossa he olivat aktiivisia jäseniä, saivat tutkia kirjahyllyjä ja varata omaan käyttöönsä soveltuvaa aineistoa, kuten nuotteja ja musiikkiin liittyvää kirjallisuutta. Puheenjohtaja Irmeli Kniivilä ja allekirjoittanut” tutustuivat myös Tanítóiden kotikirjastoon ja varasivat sieltä noin 80 nidettä, jotka siirrettiin Suvantokadulle toimistoomme aikanaan luetteloitavaksi.– Béla Tanító toimi vuosikymmeniä yhdistyksessämme ja oli vuosia 1990-luvun alkupuolella myös hallituksen jäsen.

Loppukeväästä **Kalevi Sormunen** sai minut kiinni Hervantakeskusten edessä ja kysyi, voisiko hän lahjoittaa “meille” eli seurалlemme osan

kotikirjastoaan, aineistoa, josta hänen oli tilanpuutteen vuoksi pakko luopua. Hän oli puolisonsa kuoltua päätenyt sellaiseen ratkaisuun, että hän tulisi mainiosti toimeen aiempaa pienemmässäkin asunnossa, johon koko entinen kotikirjasto ei kuitenkaan enää mahtunut. Niinpä sitten eräänä päivänä Kalevi ilmestyi pihalleni autollaan, josta kannoimme kaksi isoa kolia asuntooni. Kirjat ovat saaneet oman kirjanomistajamerkinsä, josta ilmenee kenen lahjoituksesta on kysymys. Kuva-aiheena *Ex Libris*-merkissä on **János Sylvesterin** kirjoittaman ensimmäisen Unkarissa painetun unkarinkielen kielio-pin nimiösivu vuodelta 1539.

Tenho Takalo

Kreivitär Mariza 5.11. klo 19:00

Yksi maailman suosituimmista opereista Tampereen Työväen Teatterin Suurella näyttämöllä. Tule mukaan, olemme varanneet lippuja 5.11. kello 19:00 alkavaan näytökseen!

Lokakuun lopussa suurella näyttämöllä ensi-iltansa saa unohtumaton Kreivitär Mariza. Operettitaivaan klassikkoa tähdittää tenori Pentti Hietanen. Marizan roolissa hehkuu TTT:n Kristiina Hakovirta

Ohjaaja Markku Nenonen luottaa operettimusiikin voimaan ja vahvaan rakkaustarinaan; lankeahan rikas ja naimaton Mariza köyhtyneen Kreivi Tassilon (Pentti Hietanen) pauloihin. Kun kuvioihin ilmestyy vielä komistuksen sisko, jota Mariza luulee tietenkin miehen rakastajattareksi, lemmenlaulut saavat tulisen sivumaun.

Emmerich Kálmánin Kreivitär Mariza on yksi maailman rakastetuimmista opereista. Kálmánin tapaan operettia vievät eteenpäin melodinen, taidokas musiikki sekä huumori ja tunteet. Tarinassa on juonittelua, väärinkäsityksiä ja romantiikkaa, mutta lopulta rakastavaiset saavat kuin saavatkin toisensa!

Rooleissa

Kristiina Hakovirta	Mariza
Pentti Hietanen	kreivi Tassilo
Jari Leppänen / Jouni Kokora	Populesku
Helena Rängman	Lisa
Heini Dahlroos	Manja
Tuukka Huttunen	Tsjupan
Ilmari Saarelainen	Tsekka
Maija-Liisa Majanlahti	vanha ruhtinatar

Kristiina Hakovirta

Pentti Hietanen

Musiikki	Emmrich Kálmán
Libretto	Julius Brammer ja Alfred Grünwald
Suomennos	Sauvo Puhtila ja Aukusti Simojoki
Ohjaus ja koreografia	Markku Nenonen
Kapellimestari	Kimmo Tullila/Jouni Heikkapelto
Musiikin sovitus	Massimo Lambertin
Pukusuunnittelu	Elina Vättö
Lavastus	Teppo Järvinen
Äänisuunnittelu	Affe Käkilehto
Valosuunnittelu	Timo Alhanen
Laulujen harjoittaminen	Jukka Saarman

Orkesteri, tanssiryhmä ja operettikuoro

Yhdistyksellämme on 25 lippua 5. marraskuuta klo 19:00 alkavaan näytökseen riveillä 4, 10 ja 12. Normaalilipun hinta on 41 euroa ja eläkeläislipun 39, lapset ja opiskelijat 36 euroa.

Varaa lippusi viimeistään 4.10. lähettämällä sähköpostiviesti Marjutille osoitteeseen **marjut.huhtinen@gmail.com** tai Tenholle osoitteeseen **tor.takalo@gmail.com**. Voit myös lähettää tekstiviestin Marjutille puh.040 5485116.

Kerro viestissäsi nimesi ja montako normaalihintaista, eläkeläis- tai opiskelijalippua haluat. Saat sähköpostina tai puhelimessa ohjeet lipun maksamiseksi. Liput myydään varausjärjestyksessä. Liput jaetaan Tampereen Työväen Teatterin ala-aulassa esityspäivänä klo 18:30 alkaen.

Imre (Emmerich) Kálmán

Kun mieleemme tulevat operettisävelmät, oletamme, että kysymys on joskus 1800-luvun loppupuolella tehdyistä musiikkinäytelmistä, mutta operettien valtakausi jatkui 1930-luvun lopulle saakka. Uutuudet löysivät nopeasti tiensä myös suomalaisten teatterien ohjelmistoihin. Niiden mieliin painuvimmista lauluista tuli suomalaisten taiteilijoiden esittäminä, pianosovituksina ja myöhemmin radion ja äänilevyjen sekä lopulta television ansiosta tunnettuja ja rakastettuja.

“Operetin taikaa”

Toisen maailmansodan jälkeen nämä operettisävelmät tunnettiin suomalaisittain ensiksi ”viihdemusiikin helminä” ja lopulta ”ikivihreinä”. Niistä tuli obligatorinen osa “Lauantain toivottuja levyjä”. Meillä ja muualla ne löysivät tiensä yhtä hyvin klassisen musiikin esittäjien ”kevyempään ohjelmistoon” kuin viihdemusiikin tähtien vakionumeroiksi.

Operettisäveltäjinä tunnetut Ferenc (Franz) **Lehár** (1870—1948) ja Imre (Emmerich) **Kálmán** (1882—1953) tai Pál (Paul) **Ábraham** (1892—1960) eivät todellakaan kuuluneet **Straussien** aikakaudelle, vaikka meidän maallikkoina on joskus vaikea sijoittaa näitä säveltäjiä aikajanelle.

Toisaalta esimerkiksi musiikkinäytel-

mistään, opereteistaan, ja ennen kaikkea musikaaleistaan tunnetut amerikkalaiset **Richard Rodgers** (1902—1979) ja **Oscar Hammerstein II** (1895—1960) olivat pikemminkin näiden unkarilaissäveltäjien aikalaisiaan kuin seuraajia. Me suomalaiset olemme vain ”oppineet” että musikaali on uutta ja muodikasta, kun taas operetti edustaa mennyttä maailmaa!

Operetit ovat kuitenkin pitäneet hyvin pintansa. Operetit ovat olleet todella suosittuja, niistä tuli teatterien kassamagneetteja, joilla teatterin johto saattoi paikata näytännökauden ”floppeien” aiheuttaman vajeen. Taloudellisesti ankeina aikoina ne auttoivat katsojia unohtamaan arjen harmauden täällä Suomessa aivan kuten amerikkalainen musiikkiteatteriperinne Yhdysvalloissa. Eurooppalainen operetti ei 1920- tai 1930-luvulla voinut olla ”menestys”, ei ainakaan ”maailmanmenestys”, ellei se ollut menestys myös Yhdysvalloissa. Ja monet olivat! Niin myös monet Imre Kálmánin säveltämät operetit.

Lapsuus ja nuoruus

Imre Kálmán syntyi Balatonin rannalla **Siófokissa** 1882 juutalaisperheen nelihenken lapsikatraan kolmantena. Hän sai elää 9-vuotiaaksi taloudellisesti turvattua elämää, mutta sitten perhe erään ystävän leväperäisyyden ja epärehellisyuden takia menetti talonsa ja

Tunnettu ja tunnustettu: Imre Kálmán 50-vuotiaana 1932

omaisuutensa. Perhe muutti rutiköyhänä Budapestiin, lapset jaettiin sukulaisperheisiin ja Imre päätyi asumaan tätinsä luokse.

Nuori Imre yritti osaltaan vastata perheen taloudesta ja antoi koulutovereilleen tunteja muinaiskreikassa ja latinassa ja auttoi isäänsä tämän tilapäistyössä. Jo Siófokissa asuessaan hän oli aina rakastanut teatteria ja musiikkia ja 14-vuotiaana hän vakuuttui siitä, että musiikki olisi hänen kutsumuksensa. Kun perhe ei voinut kuvitellakaan pianon hankkimista, Imre kävi aika ajoin erään tätinsä luona harjoittelemassa.

Hän kävi Budapestissa **Deák térin** evangelisen lukion rinnalla myös musiikkikoulua, **Schumann** ja **Chopin** olivat hänen lempisäveltäjiään ja 15-vuotiaana hänen pianistilahjansa ensimmäisen kerran ”löydettiin”. Perheen talouskin kohentui ja lapset

ja vanhemmat saattoivat muuttaa jälleen yhteen. Imre oli säästänyt yksityistunneista saamansa rahat ja osin niilläkin perhe hankki pianon ja Imre saattoi soittaa niin paljon kuin halusi. Pianonsoitto sai kuitenkin yllättävän esteen, hänen kätensä kipeytyi yllättäen ja soittamisesta tuli ylivoimaista. Vihdoin lääkärit diagnosoivat hänen sairautensa reumaksi. Musiikkiopinnoistaan hän ei kuitenkaan luopunut vaan siirtyi pianonsoitosta sävellykseen.

Hän kävi lukion loppuun ja vanhempien toivomuksesta aloitti lakitieteelliset opinnot. Hän opiskelikin neljä vuotta, mutta samanaikaisesti jatkoi musiikkiakatemiassa musiikkiopintojaan, jotka hän rahoitti kirjoittamalla jonkin aikaa musiikkiarvosteluja **Pesti Napló**-lehteen. Lopulta hänen oli keskityttävä sekä oikeustieteellisten opintojensa että musiikkiopintojensa loppuunsaattamiseen. Samalla hän kuitenkin sävelsi laulusarjan ja **Saturnália** -nimisen sinfonisen runoelman.

Säveltämisestä tulee ammatti

Kálmánin ollessa 22-vuotias hänen 1. sinfoniansa sai kantaesityksensä 1904 osana hänen viimeisiä musiikkiakatemian opinnäytteitään. Vaikka kuulijakunta ei ihastunutkaan, hänen työhönsä, hän piti tapausta musiikkiuransa alkupisteenä. Hän toimi muodollisesti avustajana eräissä lakiasiaintuimistoissa, mutta käytti suurimman osan ajastaan säveltämiseen ja musiikkiarvostelujen kirjoittamiseen. Seuraavana vuonna hän sai 6 viikon apurahan opintomatkaan **Berliiniin**. Hänen toiveensa saada Saturnália -teokselle kustantaja Saksasta ei kuitenkaan

toteutunut. Ystäväpiirin yllyttämänä hän sävelsi kupletteja, mikä puolestaan johti ensimmäisen operetin säveltämiseen. Sitä ennen hän kuitenkin ehti säveltää surumielisen laulusarjan, kaksi sinfonista runoelmaa sekä laulunäytelmän, joka kuitenkin nykykielellä sanoen ”floppasi”.

Suuria – ja pienempiäkin – menestyksiä

Operettien säveltäminen edellytti parhaimmillaan hyvää työparia: toinen kirjoitti tekstin, *libreton* ja toinen sävelsi. Kálmánilla oli uransa aikana useita libretistejä ja hänelle myös tarjottiin librettoja sävellettäväksi. Károly Bakonyi oli juuri luopunut yhteistyöstä säveltäjä **Huszkan** kanssa ja kirjoitti uuden libreton kahdessa kuukaudessa. Kálmán sävelsi sen Itävallan **Kroisbachissa** lähellä **Grazia**.

Parikin Budapestin teatteria palautti työn, kolmas otti sen vihdoinkin ohjelmistoon, mutta vasta 1908 Tatárjárás (”Mongolivalloitus”) sai ensiesityksensä ja siitä tuli menestys. Budapestin Vígszínházin 50 peräkkäistä esitystä esitettiin täpötäydelle salille. Libretto käännettiin saksaksi ja näytäntökaudella 1908/1909 operetin ensiesitys Wienissä oli samanlainen menestys kuin Budapestissäkin, nyt vain nimenä oli Suomessakin käytetty *Ein Herbstmanöver* (Syysmanööverit). Seuraavina olivat ensiillat Hampurissa, Berliinissä ja Kööpenhaminassa ja syksyllä 1909 Lontoossa ja New Yorkissa *The Gay Hussar*-nimellä.

Kálmán jatkoi työskentelyä Itävallassa, mutta Bakonyi jatkoi hänen libretistinään. Seuraava operetti ei menestynyt yhtä hyvin.

Sen sijaan *Der Zigeunerprimas* (Viulukuningas, A cigányprimás) 1912 oli suurmenestys niin Wienissä kuin Budapestissäkin ja myöhemmin Yhdysvalloissa. Seuraavista töistä – ensi-ilta 1914 tammikuussa ja sotamoraalin nostamiseen tarkoitettu työ 1914 lokakuussa – ei kuitenkaan tullut kassamagneetteja.

Ensimmäisen maailmansodan alkaessa hän työskenteli kahden operetin sävellystyön parissa, joista Mustalaisryhtinatar *Die Czárdásfürstin* (Csárdáskirány, työnimenä oli ollut *Éljen a szerelem*, Eläköön rakkaus) 1915 sai sodan keskellä hyvin innostuneen vastaanoton. Toinen työ, *Zsuzsa kisasszony*, ”Neiti Zsuzsa”, unohdettiin pian, joskin Yhdysvalloissa – siellä nimenä oli *Miss Springtime* – se sen sijaan oli menestys. Operetti työstettiin uudelleen ja esitettiin 1917 nimellä *Die Faschingsfee* (Karnevaalikuningatar, Farsang tündére).

Pian maailmansodan päätyttyä Kálmán sävelsi kaksi operettia. Toinen oli vuonna 1919 ensi-iltansa saanut *Das Hollandweibchen* (Hollantilaistyttö, Hollandi menyecske). Toinen, uuden libretistiparin, **Julius Brammerin** ja **Alfred Grünwaldin** librettoon sovellettu *Die Bajadere* (Bajadeeri, A bajadér), sai 1921 joulukuussa paremman vastaanoton. Samojen libretistien tekstiin hän sävelsi seuraavankin operettinsakin, helmikuussa 1924 ensi-iltansa Wienissä saaneen *Gräfin Marizan* (Kreivitär Mariza, Marica grófnő), josta tuli heti suurmenestys. *Die Zirkusprinzessin* (Sirkusprinsessa, A cirkuszhercegnő) 1926 ei ollut aluksi yhtäläinen menestys. Seurasi useita menestyskappaleita *Die Herzogin von Chicago* (Chicagon ruhtinatar, a Csikagói hercegnő) (1928) sekä *Das Veilchen von Montmartre* (Montmartren orvokki, Montmartre-i ibolya)

(1930), jonka nimiosan hän sävelsi toiselle vaimolleen. Unkarilaisesta husaarista kertova operetti *Der Teufelsreiter* (Paholaisratsastaja, Az ördöglovas) sai ensi-iltansa Wienissä vuonna 1932.

Emigraatio ja sodanjälkenen hiljaiselo

Kolmannen valtakunnan laajentuminen ja kansallissosialistisen ideologian leviäminen vaikutti juutalaistaustaisen Kálmánin elämään ja tuotantoon. *Kaiserin Josephine*-operetin (Keisarinna Josefine, A Josephine császárnő) ensi-ilta oli 1936 **Zürich**issä ja Unkarin ensi-ilta oli 1937. Pian Kálmánit muuttivat Itävaltasta, ensiksi Zürichiin, sieltä **Pariisiin** ja 1940 Yhdysvaltoihin, jonne häntä oli kosiskeltu useampaan kertaan aikaisemmin, nyt kysymys ei kuitenkaan ollut enää vierailusta vaan emigraatiosta.

Hollywood ei kuitenkaan ollut 1940 ja 1941 sopiva paikka Kálmánille. Vaikka Kreivitär Marizan filmatisointia valmisteltiin, sota-aika vaati toisenlaisia elokuvia ja aikataulut muuttuivat. Hän muutti 1942

New Yorkiin, jossa tapasi myös eurooppalaisia ja unkarilaisia ystäviään.

Kálmán toimi kapellimestarina ja johti monia omia teoksiaan tai niiden osia ja sävelsi Itävallan arkkiherttua Rudolfista ja näyttelijä Maria Vetserasta kertovan **Marinka**-operetin, joka valmistui 1945.

Hän menetti sodan loppuvaiheen juutalaisvainoissa keväällä 1945 kaksi sisartaan. Kálmán palasi Eurooppaan vasta 1949 vaikean sairauskohtauksen jälkeen, ja vieraili mm. Pariisissa ja Tukholmassa. Hän piti Itävaltaa tukikohtanaan, mutta lähti vielä samana vuonna takaisin Yhdysvaltoihin, missä sai uuden sairauskohtauksen ja palasi 1950 Itävaltaan, jossa vietti viimeiset kolme elinvuottaan yksityishenkilönä.

Viimeinen Kálmánin operetti, *Arizona Lady*, joka on hänen poikansa Charlesin (Károly) täydentämä, sai ensi-iltansa vasta Imre Kálmánin kuoleman jälkeen vuonna 1954. Se oli tavallaan kunnianosoitus viimeiselle suurelle valssioperettien säveltäjälle.

Maailma meillä-
tapahtuma perjantaina ja lauantaina 5.–6.
lokakuuta Tampereen kaupunginkirjasto
Metson aulassa

Uutissirpaleita

Tilintekoa menneen kanssa?

Simon Wiesenthal -keskuksen johtaja **Efraim Zuroff** otti jo 2011 Unkarin viranomaisten kanssa esille budapestiläisen eläkeläisen, nyt 97-vuotiaan **László Csatarin** osuuden Kassan juutalaisgeiton purkamiseen keväällä 1944 ja geton 15000 asukkaan lähettämiseen kuolemanleirille. Zuroff halusi ”maailman etsityimmän sotarikollisen” kuulusteluihin. Csatári oli elänyt neljännesvuosisadan Kanadassa ja oli palannut Unkariin 1995.

On kuitenkin ilmeistä, ettei po. henkilö sodan jälkeen annetuista todistajanlausunnoista – ja slovakialaisen kansantuomioistuimen langettamasta kuolemantuomiosta – huolimatta voinut olla pääsyylinen kuljetuksiin, sillä tapahtumahetkellä hän oli alle 30-vuotias poliisiupseerikokelas. Asemansa ja ikänsä takia hän ei voinut olla vastuussa laajamittaisista kuljetuksista leirille. Asia nousi esille uutisissa heinäkuun lopulla (**26.7.**). Hän sai nopeasti myös puolestapuhujia ja verkosivuilla keskustelu aaltoili varsin hillittömänä puolesta ja vastaan. Csatári oli poliisikuulusteluissa ja siirrettiin sen jälkeen kotiaarestiin. Hän totesi tiedotusvälineille, että Kanadan viranomaiset olivat tutkineet hänen taustansa jo kertaalleen ja päästäneet hänet vapaalle jalalle, eräiden tietojen mukaan hän olisi kuitenkin menettänyt Kanadan kansalaisuuden.

10.9.2012. Jobbik -puolueen parlamenttiedustajat nostivat osin Csatári-jutun aktualisoimana esille **Béla Biszkun** osuuden vuoden 1956 joulukuun mielenosoitusten väkivaltaiseen tukahduttamiseen. nousseen Työläistäustainen 1921 syntynyt Biszku sai hyvin vahvan aseman Budapestin puoluejohdossa ja Kádárin hallinnossa, hänestä tuli

helmikuussa 1957 sisäministeri. Biszku erityisesti vaati kommunistisen puolueen toimeenpaneuvassa komiteassa 3.12. 1956 rauhanomaistenkin mielenosoitusten aseellista hajottamista.

Aseita käytettiin mielenosoitusten hajottamiseen Nyugatilla eli Läntisellä rautatieasemalla 6.12.1956, jolloin 5 ihmistä menehtyi. Kaksi päivää tämän jälkeen, 8.12. tuli avattiin mielenosoittajia vastaan Salgótarjanissa, jossa uutisten mukaan 46 ihmistä sai surmansa, ilmeisesti henkensä menettäneitä oli huomattavasti enemmän, mutta tarkkaa lukumäärää ei tiedetä. Tämän perusteella Biszkua voitiin pitää ”sotarikollisena”. Unkarissa on vuodelta 1997 voimassa oikeuden päätös, jonka mukaan sotarikokset eivät vanhene.

91-vuotias eläkeläinen Béla Biszku haettiin kotoaan kuulusteluihin, jotka kestivät lähes viisi tuntia. Uutisten mukaan Biszku oli kokouksen pöytäkirjojen mukaan suosittanut voimakkaasti aseiden käyttöä mielenosoitusten hajottamiseksi. Biszku kielsi syyllisyytensä, hänet määrättiin kuitenkin kotiaarestiin. Mikäli tutkinta johtaa syytteen nostamiseen, hän voi saada elinkautisen vankeusrangaistuksen.

Demokraattinen ja turvallinen maa

4.9.2012. Kanada aikoo luokitella Unkarin turvalliseksi maaksi. – Viisumivapaus Unkarille myönnettiin maaliskuussa 2008. Viisumivapauden myöntämisen jälkeen Kanadaan on tullut Unkarista 8000 turvapaikanhakijaa. Unkarista Kanadaan lähtevät turvapaikanhakijat aiheuttavat suuret kustannukset Kanadan valtiolle. Koillis-

Unkarin Borsodin alueen romanit kertovat uutistoimittajille, että he lähtevät maasta parempien elinolojen toivossa.

Kanadassa turvapaikan hakija voi saada työluvan kolmeksi vuodeksi, ilmaisen terveydenhuollon ja tarvittaessa sosiaalitoimen tukea. Kanadan maahanmuuttoviranomaiset epäilevät, että romanien matkat ovat järjestettyjä, sillä vuonna 2011 kaikkiaan 4000 tulijasta puolet oli Miskolcista tai lähiympäristöstä. Turvapaikan tai pakolaistatuksen hakijoita on kuluneen neljän vuoden aikana ollut n. 8000 kappaletta. Näistä useimpien osalta päätös on jo tehty tai on prosessin loppuvaiheessa.

Hyvin harvat hakijat täyttävät turvapaikanhakijalta vaadittavat kriteerit, asiakirjat on väärennetty tai hakemus muutoin perusteeton. Kanada onkin tarkistamassa demokraattisten ja ihmisoikeuksia kunnioittavien maiden listaansa ja lisää sinne Unkarin. Näin Unkarista tulee Kanadan viranomaisten käsityksen mukaan turvallinen ja demokraattinen maa. Tämän päätöksen jälkeen voidaan siirtyä nopeutettuun menettelyyn, samalla alennetaan sitä tukea, jota turvapaikan hakijoille käsittelyn ajaksi on myönnetty.

Konsulit valvovat!

30.8.2012. Valtiontalouden tarkastusviraston lisäksi Unkarin nykyinen hallitus asetti erityisen selvitysyksikön, jonka piti selvittää edellisen hallituksen ja hallinnon määrärahojen käyttöä ja laillisuutta koskevat epäilykset. Pääministerin kanslian alainen yksikkö antoi raporttinsa. Se kertoi tutkineensa lähes 1450 tapausta, noin 30 osalta tutkinta jatkuu, 47 henkilöä on ollut epäiltynä tai syyteharkinnassa ja näistä 39 vastaan on nostettu syyte.

Yksikön johtopäätökset olivat murskaavat. Niiden mukaan korruptio on ollut systemaattista edellisen kahden hallituksen aikana, viranomaiset eivät ole riittävästi valvoneet Unkarin valtion määrärahojen tai EU:n myöntämien tukien käyt-

töä. Lähes jokaisen ministerin ja valtiosihteerin nimi on noussut esille tutkimusten yhteydessä. Selvitystyötä johtanut virkamies totesi, että hallitus on tyytyväinen tulokseen, mutta työtä vaikeutti keskeisten dokumenttien puuttuminen; yksittäisten asiakirjojen ohella kokonaiset asiakirjakokonaisuudet ovat hävinneet joistakin virastoista. – Oppositiossa olevan MSZP:n edustajan johtopäätökset olivat päinvastaiset: Paljon melua tyhjistä!

Aiempi pääministeri **Ferenc Gyurcsány** oli esitutkinnassa ns. Sukoró-jutussa, jossa Velencejärven rannalle rakennettavaa kasinokaupunkia varten tarvittiin valtion kanssa maa-alueiden vaihto. Tutkinnan kohteena oli, hyväksyikö edellinen hallitus vaihto-operaation olennaisesti liian pientä korvausta vastaan aiheuttaen valtiolle vahinkoa. Tästä ei kuitenkaan saatu sellaista näyttöä, joka olisi johtanut ex-pääministerin asettamiseen syytteeseen.

Lainavetoista opiskelua?

5.9.2012. Unkarissa kahdenlaisia opintolainoja: 1) vapaasti käytettävissä olevat lainat ja 2) ”tiettyyn tarkoitukseen” myönnetyt lainat, jotka on tarkoitettu itse asiassa lukukausimaksujen maksamiseen. Elokuun loppuun mennessä yli 9000 opiskelijaa oli jättänyt lainahakemuksen, joiden yhteenlaskettu summa nousi yli 1 miljardin forintin. Mikäli lainahakemus jätetään 15.9. mennessä erilliseen opintotukipisteeseen, diakhitelközpont, rahat hakija saa lokakuun alkaessa. Noin 4000 opiskelijaa oli hakenut vapaasti käytettävissä olevaa lainaa, maksimimäärä vuotta kohden on 500.000 forinttia ja korko 8 %.

Sidottuun käyttötarkoitukseen myönnetty laina osoitetaan suoraan lukukausimaksuna opiskelijan kotikorkeakoululle. Valtio maksaa tällaiselle lainalle korkotukea, opiskelijan maksa

(Jatkuu s.30.)

Unkarilainen kansallispuku- ja kansantanssiesitys

Tervetuloa Takahuhdin pappilaan (Tanhuankatu 40) sunnuntaina 23. syyskuuta klo 17.00 Hajnalka ja László Rimóczin kansallispuku- ja kansantanssiesitykseen.

Unkarilainen *népviselet* on oikeastaan juhla-asuksi valmistettu kansanpuku, joka kullakin historiallisella kansatieteellisellä alueella on saanut oman ja selvästi muista poikkeavan erityisilmeensä. Järjestäjänä on Suomen Unkarilaisten Yhdistys ry. Sama ohjelma järjestetään Espoossa edellisenä päivänä.

Rimóczin pariskunta on valmistanut Unkarin eri seutujen kansallispukuja jo 10 vuotta. Monet kansantanssiryhmät käyttävät heidän pukujaan. Puvut valmistetaan alkuperäisten mallien mukaan, osittain oman keräyskokoelman pohjalta. Pukuja esiteltiin tänä vuonna **Lengyel-tótin** museossa Balatonin eteläpuolella Unkarissa. Kuvia heidän tekemistään puvuista on osoitteessa: http://indafoto.hu/hajni98/sajat_keszitesu_viseletek

Ohjelma:

- 17:00 – 18:00 luento ja näyttely Unkarin eri seutujen kansallispuvuista (esitys on unkarinkielinen, tulkkaus suomeksi)
- 18:00 – 18:30 tanssiesitys: mustalaistanssi Örköstä, tansseja Somogyista ja Szatmárista
- 18:30 – 19:00 tauko
- 19:00 – 21:00 tanssiopetus, tanssitupa
- Yhteystiedot: Puh. 040 960 7559
- Sähköposti: Vezetoseg-fme@magyarutca.org; nagy.bigus@gabriel.fi

Tervetuloa!

Ajankohtaista

KANSALLISPUKU- JA KANSANTANSSIesitys 23.9. klo 17:00. Takahuhdin pappilassa (Tanhuantie 40) voimme ihailla **Hajnalka ja László Rimóczin** tekemiä unkarilaisia kansallispukuja, nähdä kansantanssiesityksiä sekä oppia unkarilaisia kansantansseja.

MAAILMA MEILLÄ -TAPAHTUMA 5.–6.10. Kaupunginkirjasto Metsossa järjestetään tapahtumaan, jossa Tampereen ystävyysseurat esittelevät toimintaansa. Siellä esitetään filmejä, kuunnellaan satuja, opitaan ja esitellään eri kieliä yms.

KOULUJEN UNKARIN VIIKOT. Lokakuussa, **vko 43** tai koululle soveltuva viikko, Suomen kouluissa vietetään *koulujen Unkari-viikkoja*. Suomi-Unkari Seura on valmistautunut monin tavoin ko. viikkoon; teemaviikon aineistoa tulee seuran verkkosivuille (www.suomiunkari.fi) ja viikolla 41 ilmestyy myös *Suomi-Unkari*-lehden teemanuero. Toivommekin, että eri aineiden opettajat viikkoa suunnitellessaan ottavat yhteyttä joko pääseuraan tai meihin. Autamme mielellämme!

HELSINGIN KIRJAMESSUT 25.–28.10. Tänä vuonna Helsingin kirjamessuilla Unkari on teemamaana. Nyt on jo ilmestynyt tai lähiaikoina ilmestyy useita unkarilaisia kirjoja suomeksi.

UUTUUKSIA UNKARISTA 31.10. klo 18:00. Kaupunginkirjasto **Metson Pietilä-salissa** suomentaja **Outi Hassi** kertoo unkarilaisista teoksista ja niiden taustoista.

KREIVITÄR MARIZA TTT:SSÄ 5.11. Seuramme on varannut lippuja operetin **klo 19:00** alkavaan näytökseen, ks. tietoja toisaalla tässä lehdessä..

UNKARILAINEN ELOKUVA. Suunnitteleme myös sunnuntaisten filmi-iltojen jatkamista.

OSASTON INTERNETSIVUT on avattu osoitteessa <http://suomiunkari.fi/osastot/wordpress/tampere/>. Siellä oleva tapahtumapalsta pyritään pitämään ajan tasalla myös Unkarin Utisten ilmestymisten välillä.

PÄIVYSTYS: Kansainvälisessä toimintakeskuksessa, Suvantokatu 13, II krs, osastomme hallituksen jäsen **Eija Kukkurainen** tai osastomme sihteeri **Laura Panula** päivystää torstaisin klo 16—17. Toimistolla on myytävänä unkarilaisia mausteita (enää vähän jäljellä) sekä kirjallisuutta.

Julkaisuja

Unkarin kielen oppikirja Unkaria
helposti 1 ----- 23,00

Unkarin kielen oppikirja Unkaria
helposti 2 ----- 23,00

Oppikirjoihin Unkaria helposti
1 ja 2 liittyvät äänitteet cd:nä
(1 myös kasettina)----- 12,00

Unkaria helposti taskukoossa
(matkailusanasto) ----- 11,00

Unkarilais-suomalainen laulukirja
Tavaszi szél -----8,00

Eszter Vuojala: Unkarilaisten
vieraana, keittokirja ja viiniopas -- 23,00

Domokos Varga: Viestejä talvi-
sodan Suomesta ja kansannousun
Unkarista ----- 10,00

Unkari. Maa, kansa, historia
- nyt erä alennushintaan----- 20,00

Unkarilaisia tuotteita

Delikát 8 - keittomauste-----1,50

Piros Arany, paprikatahna
(mieto tai tulinen) iso -----1,50

Piros Arany, paprikatahna
(mieto tai tulinen) pieni -----3,00

Paprikajauhe 50 g -----1,50

(jatkoa s:lta 28)

ma korko on 2 %. Tätä lainaa on tähän mennessä hakenut 5000 opiskelijaa. – Unkarissa aloitti opiskelun syyslukukauden käynnistytessä noin 80.000 opiskelijaa yliopistoissa ja korkeakouluissa. Vapaasti käytettävissä oleva lainasumma vuotta kohden ei ole päätähuimaava, sillä peruskoulun ja ammattikoulun suorittaneen palkka on väh. 150.000 Ft/kk, korkeakoulututkinnon suorittaneen noin 300.000 Ft/kk.

Talous kunnossa?

10.9.2012. Pääministeri Orbán totesi istuntokauden alkaessa valtiopäivillä pitämässään puheessa, että Unkarin talous on vakaalla pohjalla, mutta EU:n talouden ongelmat pakottavat neuvotteluihin IMF:n eli Kansainvälisen valuuttarahaston kanssa. ”Tehtävä ei ole pieni, aika on tiukalla, mutta viemme työmme loppuun!” Unkari tarvitsee IMF:n takeet siitä, että se tarvittaessa saa edullista lainaa, mutta sopimusta ei osteta hinnalla millä hyvänsä, kuten Unkarin hallitus teki 2008. Sopimus IMF:n ja EU:n kanssa tarvitaan, jotta

”Unkari voi puolustautua Eurooppaa vaivaavalta sairaudelta, mutta emme tarvitse sellaisia sopimuksia kuin MSZP teki 2008”.

Oppositio ei tyytynyt tähän. MSZP vaati pääministeriä tuomaan esille IMF:n lainaehdot, jos hän ei niitä tiedä, hän valehtelee. LMP katsoi, että hallitus on kaatamassa omat talouspoliittiset epäonnistumisensa IMF:n kontolle, puhe oli vain tilanteen sievistelyä. Jobbik taas katsoi, että pääministeri ei tarttunut lainkaan olennaisiin kysymyksiin. MSZP:n parlamenttiryhmän puheenjohtaja totesi; ”Hyvä sopimus täytyy saada, mutta siihen tarvitaan voimaa ja tarvitaan myös pääministeri!” Hallituspuolue Fideszin parlamenttiryhmän puheenjohtaja kertoi, että 2008 lainaehdot olivat sellaiset, että seuraavana vuonna eläkkeet pienenevät. Sosialistit tiesivät 2008, mihin lähtivät mukaan. Olivatko eläkkeet liian korkeat? Kuka vaati niiden alentamista? Pääministeri Bajnai? – Vai IMF?

Uutissirpaleet on koottu Unkarin television M1:n uutislähetystenistä. Lisää ”sirpaleita” yhdistyksemme Internet-sivuilla.

Tampereen Suomi-Unkari Seuran hallitus 2012

Puheenjohtaja

Irmeli Kniivilä

Hatanpään puistokuja 22 D 84
33900 Tampere
puh. 050-5818471
irmeli.kniivila@elisanet.fi

Sihteeri

Laura Panula

PL 97 33201 Tampere
puh. 044-0304566
laura.panula@suomi24.fi

Eija Kukkurainen

puh. 050 5631861
eija.kukkurainen@uta.fi

Simo Koho

puh. 3647617, 050-5542 426
simo.koho@kolumbus.fi

Auli Mattsson

puh. 040 7245969
auli.mattsson@yths.fi

Pertti Rantanen

puh. 050 3429160
pertti.rantanen52@gmail.com

Varapuheenjohtaja

Alma Peltola

puh. 045 6348324
alma.peltola@uta.fi.

Taloudenhoitaja

Marjut Huhtinen

Simolankatu 71 as 13
33270 Tampere
puh. 040 5485116
marjut.huhtinen@gmail.com

Tenho Takalo

puh. 040 7323728
tor.takalo@gmail.com

Mária Uliczki-Peltola

puh. 050 5945841
maria.upeltola@saunalahti.fi

Mari Vares

puh. 040 5178284
mjvares@hotmail.com

Muista!

KANSALLISPUKU- JA KANSANTAN SSIESITYS 23.9. klo 17:00. Takahuhdin pappilassa (Tanhuantie 40)

MAAILMA MEILLÄ -TAPAHTUMA 5.-6.10. Kaupunginkirjasto Metsossa.

KOULUJEN UNKARIN VIIKOT LOKAKUUSSA (vko 43).

HELSINGIN KIRJAMESSUT 25.-28.10., Teemamaana Unkari.

UUTUUKSIA UNKARISTA 31.10. klo 18:00. Outi Hassi kertoo Kaupunginkirjasto Metson Pietilä-salissa Unkarin kirjallisuudesta.

Imre Kálmánin operetti **KREIVITÄR MARIZA TTT:SSÄ 5.11. klo 19:00.** Varaa lippusi heti!

Em. tapahtumista lisätietoja lehden sisäsivuilla!
